K13/21 F. Vilokazi.

324 (13)

1-11*

3/324/21

1. 324
(13) 324
indexed
typed
11/10/39.

"Zulu Mourning custom"

1 3p (4/-)

F. Vilakazi 1/H
K13/21

Ukuzila umakufiwe.

Ukuzila kubantu baku
qala. Umuntu uma efile
kwakuba indaba enkulu
impela kubantu kuqala
noma namanamhla njena ka
seyiyona indaba. Imikhuba
eyaye nziwa uma kufe i
nkosi noma umuntu mi
ningi. Inkosi yona yayi
ngangcwatshwa njenga bantu.
Kwakuthi noma isifile inko
si bangatshenwa abantu
kuthiwe isagula njena ngo
ba kwe satshwa izinyelizi
zwe ukuthi zizo jabula uku
zwa ukuthi inkosi isifile
bese zihlasela kahle leso
sizwe esifelwe inkosi. Naba
ntu babaze bazi bonke
ngoba kade ukuthi inkosi
iseyafa. Kwesinye isikhathi
kube ndlule noma iminya
ka emibili kungaziwa uku
thi inkosi seyafa. Kwakwa
zi izinduna njena ukuthi

Deemed to be author's own work.

S/13/d1

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

324 Inkosi isifile. Kwakuhlatshwa
inkabi enkulu impela bese
inkosi iyathathwa isongwe
ngaso leso sikhumba senka
bi. Isizothathwa ebusuku
inkosi isongwe ngesikhumba
iye ifakwe emaweni; lapho
ingenakubonwa muntu. Se
kuzokwe nzwa igogo ukuba
ingabona kali yembozwe ngawo
amatshe. Besekuthathwa a
mahlahla kwenziwe inyanga
loko isizawe mboza kulo
igogo lenkosi lelo. Sekuzothwa
Ikebe yolahla inkosi sebege
za ngazi thelezi ngaphambi
kokuba baye ekhaya. Seku
zothuliwake inyanga yona ibe
isebenza njalo yelapha umu
zi wenkosi nenkosi elande
layo. ukuba nayo iqine
impela. Kuzothi uma be
buya labo ababe yongcwa
ba inkosi ba hlatshelwe
inyama ukuba iqutshwe
nenyama leyo bayidle.

10/10/39

Umakufe umuntu
kwaku basabala. kwaku
mbiwa ayombelwa ithuna
njenga namhla njena. kuzothi
uma esefile kuze abantu
abaningi bezolila. kuzothi
amakhosi-kazi ayasihlabo
sakhe azofukamela kulowo
muzi. Wamanye angomakhe
lwana eze azofukamela nawo.
Uma efukeme yiwona azo
siza inkosikazi eshonelwe u
muyeni wayo. Umnumzane
ube gulela endlini ekulu ku
kosikazi aze afele khona no
ma efa. Uma kosikazi a
mange akhe aseze kuza ngo
kuzomubona noku letha u
kudla kwabantu aba fikayo
bezomubona umnumzane.
Uma esefile kozwakala
ngesikhulu isililo ekhaya
amakhosikazi akhe abeme
nza konke elinga ukumu
siza aze afe. Wezinyanga zi
ngaphumi laphu khumunga
ile

10/10/39

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

324 Usezolhi umna esefile be
se Ikuza abantu bezalela
kumfanwabo omkhulu. Umna
ingekho kuyiwe kunkosiku
zi yakhe eyona inkulu ku
lilwe kuyona. Umna kuli
lwa kwakusuka esimama
thanibo isililo kazwe nomu
ntu okude umpela ukuthu ku
khona abafikile. Umnaku
yolilwa akuhanjwa ujena
ingokuthanda kathi noma
abantu kade behamba be
saka zekile bese baya
hlangana balande lame
umna sebe sondele kulowo
muzi abaya kuwona. Se
bezozwa kala ugesililo be
klala. Sekuzo khala wonke
umuntu osekhaya. Umuntu
ongakhaliyo waye buheka
njengo ntutha kathi. Umna
ikukhalwa kuhle wonke
umuntu akhale. Kwaku
baliswa ngayo yonke imi
sebenzi yakhe emihle.

324 Yingako njena kukhona.
Lesi siga ngesizulu ukuthi
umuntu ubongwa esefile
asewe nzile wonke umuse
benzi wakhe omuhle nombi
Uma usahamba awubo
ngwa. Usezoyo ngcwatshwa
Uma esengcwatshwa waye
thathwa amadoda ngohla
ka. nokumba ithuna ku
mba wona amadoda njalo
Sekuzothi ukuba kufikwe
khona kufa kwe icansi
lakhe usezo hlaliswa a
qoshamiswe angalaliswa
usezokwe mbeswa izingubo
zakhe abe lala ngazo nemi
khonto yakhe ihambe naye
usezofulelwa manjena. U
ma lepengcwa tshwe seku
zosiika lesinama thambo
isilito futhi. Sekuzothi
bonke abantu abebe lapha
bahambe bayogeza kuga
la ngaphambi kokuba a
baye ekhaya. Yonke into

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

324 ebilaphi isizayo gezwa
ngaphambi kokuba isiwe
ekhaya. Sebe zakwa hlu
kana abantu. Sekuzayiwa
ekhaya umndeni. Sekuzo
bulawa ithole noma inkomo
njena. Sekuzothi inyanga
iyona ibaphethe isizoba lung
isa. Leyonkomo kwakuthiwa
ama khubalo. Yayidliwa
umndeni wodwa kuphela
kuzothi inyamo yokuqala
yosiwe bese inidwa ngezinsi
zi nangama khubalo, woku
lungisa umkhaya. Phezu
kwe thuma kwaku bekwa
ama hlahla kuphela seku
fulelwe ngomhlabathi. Seku
zohlalwa inyanga kuzilwe
wonke umuntu lwalapho
kulowo muzi kanye nezi
hlobo zakhona zizile nazo
kathi uma, sekuphele
inyanga sekuzo kwenziwa
umshwala kuhlatshwe izinko
mo noma ibenye njena.

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

K13/21

Sekuzo butshana bonke
324 abafuna behlona musukwa
na kungcwatshwa. Sekuzo
dliwa kuyabulwe manjena. I
nyanga belu ingasalele u
kulungisa yelaphe. yingako
izinyanga zazi fana nabantu
abakhulu abano lwazi nga
lezomimi. Uma kusa zili
we intombi noma insizwa
noma inkosi-kazi ayihlanga
ni nomuntu wesulisa nowe
silisa akahla ngani nowe
sifazane kuze kugezwe. Izi
ntombi nezi ns nezinsizwa
azihlobi noma zuyo kwesheta
Umza kuziliwe. Aziyi futhu
ukuyo buka umza kusa
ziliwe. Phoke naba dala
abayi mpela ukuyo buka
umza kusa ziliwe. Nomoh
ado uyāmiswa uma kusa
ziliwe kothi uma seku
gezwe bese kuvuleka konke
nokuhlobanyokwe shela
nokuyo bukaumsando.

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

Kuye kuthi umusuku-a
324 na kudliwa inyama yoku
geza zihlobe izinsizwa nezinto
nabo zigiye impela ngalelo la-
nga. Amakhosi-kazi wona a
zila iminyaka emibili: azi
la inyanga angaphumi e
dlini kuthi ngaloku azile
ukuyobuka kokugana ku
ze kuphele iminyaka emibi
li: kwabanye njalo kwakuphe
la unyaka owodwa behlule
ke ukuphinda owesibili u
nyaka. Kuzothi uma se
kukhumula wona futhi
ama-khosikazi kuhlatshwe
futhi kulungisiwe ngayo imi
thi kwenza yona belu inya
nga leyo. Singathi lenyanga
yayi hola inkomo ngako ko
nke loku ukwenza. Ama
khosikazi asayongenwa a
bafowabo bendoda. Uma
inkosi-kazi ingafuni uku
ngenwa isizo Thamba iyo
gana kwenye indawo

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

324 Isizobashiya laba ntwana
bakulomnozi. Sebe zayolobo
lisa laba abadala baku
bo kandoda. Uma inkosi
kazi yazala noma kabili se
zizokhwe phuka lezonkomo.
Noma sebashona labo ba
ntwana kubalwe amaso akh
e. Uma emahlanu kwephu
ka zibe zinhlanu futhi. La
bantwa abazala kuleyo
ndoda abayo. Uma kodwa
enga lotsholwanga abaleyo
indoda endala leseyafa. Seu
uzalela inkosana-yakhe.
Inkosikazi yaphogelelwa
noma yimuphi umfowa
bondoda ukuba mlakayi ng
ene. yena waye engayi lobo
li inkosikazi lena waye
zalela umfowabo njenga.
Labo bantwana kwaku
ba abenkosana yomfowa
bo. Kufana noma u
mfowabo engenayo inzalo
waye zali selwa abafowabo

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.

324 kumakhosikazi akhe.

Amakholwa namhlanjena

Uma kufiwe ashaya insi-
mbi yesonto. Isinsimbi le-
na ishaywa kancane ngoku
zotha uma kufiwe. Asezo
kwazi amakholwa ukuthi
kushonwe kwabani ayena
abe gula. Uma engazondi
azobuza kumushumayeli no
ma kulowo obeshaya yona
insimbi. Nawo uma eya
esilalweni ayalande lona.
Kodwa wona awakhala aye
ahlabelele amaculo esonto.
Kuthi uma esengena akhu
leke. Noko abanye baya
khala njalo nomna abanye
bethule. Sekuzothi ngaku
sasa kwenziwe ibokisi loku
ngcwaba oshonile. Kuyombi
wa ~~nt~~ nethunalakhe futhi
uma esenzongcwatshwa ku-
khona umfundisi oshuma
yele futhi ethuneni: beseku
Yodliwa izidlo lokushonwe
khona wonke umuntu.

324 kuzilwa ngezi ngubo ezi
mnyama, nethunka futhi li
zilishwa ngezimnyama. Nga
phandle zo kwazayoni (Zionist)
wona azila ngezimhlophe
izingubo nange ngubo emhlophe
futhi ethunesi. Amakholwa
awanayo inyanga yokulungi
sa ofileyo kuthwa sekugezwa
nawo amakholwa ayazila
inyanga amakhosi-kazi unya
ka kuphela ezilile. Futhi u
ma ingaka pheli inyanga
awaphumeli naphandle u
kuya esontweni amakhosi-
kazi. Uma inkosikazi yephule
lomthetho ogunwayo wokhu
hlonipha izulu ngesikhathi
sasekwindla kuya bulala li
wise amatshe emasimini
kufe koke ukudla kwaba
-ntu. ngako- umfazi uyakhuzwa
uma esefuna ukwephula
lomthetho wabantu. Futhi
nomuntu owonisa owesifazane
uyakhuzwa. Uyesatshwa lomu
thetho ngisho nanamhlanjena.

End. S. 324

Digitised by the Open Scholarship Programme in support of public access to information, University of Pretoria, 2017.